

תלמוד

היו האמתיים
האם היו
נאמר היו או לא
עם באהאן יען

אור ובהירות בעבודת השם במשנת ברסלב

והפתי את לב האבן משרכם
ותתתי לכם לב בשר

משות

גליון כט | תשפ"ב

אור להביות הלב של איש הישראלי
בועך מאד עד לב השמים לה' ותברך,
ואין סוף ואין תכלית לתשוקתי

שלחבר

לב ופירוש

זה הדבר אשר צוה ה'

(במדבר ל, ב)

אפשר לראות מקרוב אבל מטושטש, ואפשר לראות מרחוק אבל ברור. הגאולה, כמה שהיא קרובה או רחוקה, אין אנו יודעים. מה שכן, אנו רואים אותה בראיה יפה ובררה.

בפרשטנו אנו רואים את החילוק בין נבואת משה לשאר נביאים, וכדברי מוהרנ"ת בהלכות מתנה ה' (אות מז):

בחנית 'כה' מרמז על דבר שרואין מרחוק מאד, וכמו שפירש רש"י בפרשת משות 'משה נתנבא ב'כה' וכל הנביאים נתנבאו ב'כה', מוסף עליהם משה שנתנבא ב'זה הדבר'. כי כל הנביאים נתנבאו באספקלריא שאינה מאירה שראו נבואתם מרחוק מאד, אבל משה התנבא גם ב'זה הדבר' שהוא בחנית שראה הנבואה בראיה יפה ובררה.

אבל גם משה התנבא ב'כה', כי היו כמה נבואות שגם הוא הוכרח לראותן מרחוק מאוד. וזה בחנית 'כה אמר ה' בחצות הלילה אני יוצא'. כי סוד הצות לילה גם משה לא יכל לעמוד עליו בשלימות, כמו שאמרו רבותינו ז"ל 'מכדי משה לא ידע הצות אימת ואמר בחצות, דוד ידע שאמר הצות לילה אקום להודות לך', וכו', היינו כי משה ידע שהעיקר הוא הגאולה האחרונה שתהיה בזכות דוד, והגלוים אליו שהם הצדיקים וכשרים העומדים בחצות לילה לקונן על חורבן בית המקדש, שאז ה' יתברך וכל הצדיקים שבגן עדן צייתין לקליהו וכו', ועל ידי זה תהיה הגאולה בבחינת קשישו אתה משובש כל המתאבלים עליה, וכמו שאמרו רבותינו ז"ל 'כל המתאבל על ירושלים וזכה ורואה בשמחתה'. אבל לא יכל לעמוד על הדבר מתי יתה הקקן, כי הוא סתום מאד מנ"ל.

יש נבואות שמוכרחים להיות סוד, ובפרט הגאולה השלימה - סוד הצות לילה המרומזת על שבירת השכת ליל הגלות, עד שאפילו משה רבינו המתנבא בזה הדבר, אומר עליה כה אמר ה'. אמנם, כל זה רק לגבי 'מת' ו'איך' תהיה הגאולה; בחלק זה אכן הדברים חתומים וסתומים. אבל בעצם הדבר אנו יודעים ומאמינים בתקוה ברורה ובהירה, כי בוודאי יבוא ויגאלנו, בזכות 'הכשרים העומדים בחצות'. ומה שמוטל עלינו, הוא - ממשין ר' נתן ואומר:

רק אנו מחוייבים בכל יום לקיים דברי ה' יתברך ומצוותיו, ולהאמין שעל ידי זה יתקרב הקון, ולהכות בכל יום שיבוא. ואף על פי כן אם לא יבוא באותו היום, נחכה ביום אחר, עד שסוף כל סוף יבוא, כמו שאמרו 'אם יתמהמה חכה לו כי בוא יבוא לא יאחר'.

זה עתה נכנסנו לימי בין המצרים; אם כי חסידי ברסלב אמונים בכל השנה על דברי רבינו הק' שעיקר עבודת איש הישראלי לקום בחצות, הרי שבימים אלו הזמן גרמא להוסיף ולהרבות בבכי מתוך תקוה ברורה, כדברי השני למלכות, אשר 'התחיל לבכות מאד ואמר: איך ויזכור אס'אז בוודאי יא דא'...

ה'רצון' העולה על הכל

הרצון אינו תוספת מעלה בעבודת ה' אלא הוא הנשמה ועצם העניין, והוא אשר יוליך אותנו לגאולה // "כבכני יבואו וכתחנננים אוכלים"

מהו העיקר בעבודת ה'?

כששואלים אותנו שאלה כזו, אנו מיד מזדעקים; מה השאלה?! העיקר הוא 'לעשות' עוד ועוד, לחטוף מעשים טובים בלי סוף...

ומאחר שאנו סבורים כך, כאשר באים זמנים של ירידה וחולשה, ואין אנו מסוגלים לעשות את ה'עבודות הגדולות' אליהם אנחנו רגילים בדרך כלל, אנו מתייאשים מהכל.

מסיבה זו גם קשה לנו לבכות על החורבן. קשה לנו להתחבר לבכייה שאינה כרוכה בפעולה מעשית בשטח; ממה נפשך: אם אתה יכול לבנות את בית המקדש, אדרבא! אך אם לאו, מה הועלת בבכייתך... אמנם, כל זה אינו אלא לפי השגתנו והבנתנו הדלה, שאינו מכיר אלא מה שעניינים בשריות יכולות לראות. אולם כשרבינו הק' מדבר על 'רצון', הכל נראה אחרת.

וכך מגלה רבינו: "והכלל, שהעיקר הוא הרצון והכיסופים, שיהיה כוסף תמיד אליו יתברך, ובתוך כך מתפללין ולומדין ועושין מצוות. ובאמת, לפי גדולתו יתברך, כל אלו העבודות אינם כלום, רק הכל הוא בדרך 'כאילו', כי הכל הוא כמו שחוק בעלמא כנגד גדולתו יתברך" (שיחות הר"ן, נא).

מי שמע זאת?! מי ראה כאלה?! חדשות שלא נתגלו מעולם במעלת הרצון דקדושה; שיחה נוראה שכזו המעמידה את הרצון' במקום הראשון במעלה, כ'נשמה' של המצוות המעשיות.

מוהרנ"ת בליקוטי הלכות (הל' ערב הלכה ג) דורש ומגלה את עומק הדברים, וכה הם דבריו:

בעולם ה'עשייה', נאחז תוקף הדין, ואפילו בעשייה של תורה ומצוות עלול הדין להיאחז. החובה לקיים את המצוות בפועל היא זכות עצומה, אך בד בבד גם קטרוג גדול על כל מי שאינו זוכה לעשות את המצוות בשלמותם.

וכיצד ממתיקים את הדין? - 'אין הדין נמתק אלא בשרושו', ושרשו כל הבריאה הוא הרצון העליון שהוא יסוד הכל; הרצון' שבו ער בלבו של כל אחד לקיום המצוות, ממתיק את ה'עשייה'.

מצד אחד, אפילו מעשים טובים שעושה האדם, אינם שווים כלל אם מאחוריהם לא עומד רצון לעשות אותם, שהרי ללא רצון יהיו כמעשה קוף בעלמא. ומאידך, גם כשהאדם אינו מצליח כלל 'לעשות' מה שצריך, הרי הוא יכול 'לרצות' ולהשתוק מעומק לב.

'רצון' זה נמצא בהישג ידו של כל אחד ואחד, יהיה מי שיהיה. וכלשון מוהרנ"ת: "צריך כל אדם כפי מה שהוא להרגיל עצמו מאד בזה, לכסוף ולהשתוק תמיד לה' יתברך ברצון חזק ותקיף. ודבר זה יכול בודאי כל אדם לקיים, אפילו הפחות שבפחותים, ואי אפשר לקלקל ולסתור עצה הזאת בשום אופן, מי שירצה לקיימה! כי בשלמא כל הדברים והעצות שבעולם, יכול הבעל דבר להתגבר לבלי להניח את האדם לעשותם. אבל 'רצון' לבד זה אי אפשר לסתור בשום אופן. כי יהיה איך שיהיה, אף על פי כן אני רוצה לשוב לה' יתברך ברצון חזק! כי מי פתי ומשוגע שלא ירצה טוב האמתי והנצחי" (ליקוטי הלכות, שם).

לאור דברים אלו, אנו מקבלים הבנה חדשה במהותם של ימי 'בין המצרים'; החורבן הרי אירע, כאשר התגבר המקטרג על ריבוי העבירות, ועל כך שכלל ישראל המעיט בחשיבות הרצון', מה שהביא לבסוף לקלקולים נוראים גם באופן קיום המצוות.

וכתיקון לכך - אנו יושבים לארץ בכל לילה בעת 'תיקון הצות', ובימי בין המצרים גם בצאתי היום; יושבים ובוכים ומתגעגעים, ומעוררים את הרצון לשוב לה' באמת. ובכוח 'רצון' זה אנו ממתיקים את הדין בשרושו, וממשיכים על עצמנו את 'הארת הרצון' לה זכו ישראל בבית המקדש.

דווקא בשפלות זו, כש'עשיית' המצוות עולה בידינו בקושי כה רב, אנחנו אוזנים בידינו את אומנות הרצון', אליו אנחנו זוכים על ידי הבכייה על החורבן. ואז: "כשישראל בוכים כמו תינוק הבוכה לשוב לאביו, אז בוודאי 'ותחמול עליו', כי זהו בחינת רצון שמהפכים עשייה לרצון, שעל ידי זה מעוררין רצונו הטוב ורחמנותו עלינו" (שם) במהרה בימינו, אמן.

על מה מתאבלים?

רבי שמחה: אכן כך. וכשמע התבודדות לא מוציאים את המילים במהירות וחיפזון, אלא משתדלים לדבר מתוך הלב, כך גם באמירת 'תיקון חצות', אין ענין לומר רק את ה'תיקון' אלא לשפוך את הלב "כמו על ידי התבודדות" כלשון רבינו.

וכפי שאמר לי השנה אחד מחשובי אנשי כשביררתי אצלו האם נהגו אנשי לומר 'תיקון רחל' בשנת השמיטה (אשר אין כאן המקום להאריך בזה) וענה לי תשובה קצרה וקולעת: **אצל אנשי, ה'תיקון חצות' אינו 'תיקון' בעלמא, אלא 'עבודה' של שפיכת הלב! ולכן, גם מי שמצד ה'תיקון' נוהג שלא לומר 'תיקון רחל', הרי שמצד ה'עבודה' ושפיכת הלב, בוודאי צריך גם הוא לשפוך לבו כמים נוכח פני ה'...**

ר' מנחם: האמת שחורף, כשהלילות היו ארוכים מאד, הייתי מקדיש הרבה יותר זמן ולב לאמירת 'תיקון חצות' בהתעוררות ובמתינות. אך כעת בקיץ הלילות קצרים מאד, ואם אאריך קצת באמירת 'תיקון חצות' כמעט לא יישאר לי זמן ללמוד.

רבי שמחה: אני לא רוצה להתערב ולהגיד לך מה לעשות, אבל כדאי שתדע שהאר"י הקדוש מתייחס לזה בפירוש וכותב שה'תיקון חצות' חשוב יותר מהלימוד שלאחריו. וזה לשונו: "אם הוא בלילי הקיץ הקצרים, אף כשיקום משנתו יהיה קרוב לעמוד השחר, אל תחוש לעסוק בתורה באותה שעה, רק שתעשה סדר הנכיה כנוכח, ואח"כ אם ישאר זמן תעסוק בתורה. ותהור מאד שלא תתבטל מזה אפילו לילה אחת כי הוא ענין רב התועלת".

במיוחד בלילות אלו של 'בין המצרים', יש להשקיע בתיקון חצות יותר מבשאר הלילות. וכפי שכותב האר"י הקדוש על בין המצרים, אחר שכותב שיש להתאבל על החורבן גם ביום, אחר חצות היום. ואז הוא מוסיף: "וענין חצות הלילה אין צורך להזכירו, כי אפילו בכל שאר הלילות צריך להתאבל על החורבן, ומכל שכן בלילות בין המצרים שצריך להוסיף בבכיה! ועליו נאמר שמחו את ירושלם כל המתאבלים עליה" (שער הכוונות, דרוש בין המצרים).

ר' מנחם: עוררת אותי מאד! אשתדל להתחדש בלילות שנשארו לנו ב'בין המצרים', באמירת תיקון חצות במתינות וכוונת הלב.

רבי שמחה: תודרו, כי יתכן מאד שכבר לא נשאר לנו הרבה זמן לאמירת תיקון חצות, והגאולה עוד תבוא לפני שיסתיימו לילות 'בין המצרים'.

ר' מנחם: אמן, הלוואי.

(המשך השיחה שנערכה בין רבי שמחה ור' מנחם, על האבילות של 'בין המצרים' ותשעה באב, יובא בשבוע הבא ב'לבבי')

הנה לשונו הזהב: "כל אשר הוסיף רבינו ז"ל על השלשה תפלות ביום, והזהיר למקורביו לשיח ולספר לפני השם יתברך בכל יום כל מה שעובר עליו, נכנס לסוג תפילת 'חצות', אשר לדעת האר"י ז"ל יש בה הכרח ונחיצות גדול מאד. כי גם האפילה והחושך הרוחני אשר בלב האדם הוא מתאחד עם האפילה והחושך הגשמי כמובן מדבריו הקדושים. והנתעורר מאמצעות האפילה והחושך הזה לקונן ולבקש לפני השם יתברך נקרא גם כן בשם 'תפילת חצות'" (כוכבי אור, שיחות וסיפורים, כח).

ר' מנחם: לפי זה נמצא שבכל פעם שהאדם מתבודד, גם באמצע היום, הוא בחינה של 'חצות'.

רבי שמחה: נכון. אלא שדווקא מפני זה, מסוגל ביותר לערוך את התבודדות בחצות דווקא! (כדברי רבינו בליקוטי מוהר"ן תורה כ"ד, ועוד) וכפי שהוא כותב בהמשך דבריו:

רק מחמת זה בעצמו שהם מתאחדים זה בזה, מסוגל יותר לכוון זאת התפילה בחצות לילה ממש! וכן מבואר מדבריו הקדושים שיעקר אמירת תיקון חצות הוא על מה שנעשה עכשיו עם האדם, ושיש לפרש בזה את שיחתו לפני השם יתברך ככל אשר עם לבבו" (שם).

הוא מסביר שם שכשם שבהתבודדות יש שני חלקים כללים: תפילה וזעקה, ושבח והודאה (כנזכר בליקוטי מוהר"ן תורה ב' שמפני כך מכונה התפילה בשם 'חרב פפיות' מאחר שיש לה שתי פיות וחלקים, תפילה והודאה) לכן יש גם בתיקון חצות ב' חלקים: 'תיקון רחל', שיעקר עניינה וידי וקינה וזעקה, ו'תיקון לאה' שיעקר עניינה תודה והודאה לה'.

וכלשונו הזהב: "ויען אשר בכל זה מבואר מצירופי דבריו הקדושים, שגם כאשר יתבודד האדם להתבודות ולקונן כנ"ל, יבקש ויתפלל בפרטיות על כל דבר (ומדברי מוהר"ן ז"ל מבואר שיש לצרף לזאת התפילה גם תהילה ותודה על העבר), יש לפרש בעניות דעתי לפי הנ"ל שזה מה שנחלק גם תפילת חצות לשנים; תיקון רחל ותיקון לאה. כי עיקר הקינות הוא בתיקון רחל (ובימים שאין אומרים בהם תחנון מדלים אותה) ולא תיקון לאה כנודע" (שם).

ר' מנחם: אז בעצם, ה'התבודדות' היא בחינה של "תיקון חצות" כפי שכותב פה רבי אברהם, וה'תיקון חצות' הוא כמו "התבודדות" כפי שאומר רבינו.

ר' מנחם: ר' שמחה, הלב שלי אטום!
רבי שמחה: אז איך אתה חי? אולי אני יזמין בדחיפות אמבולנס...

ר' מנחם: אכן כך. אני חייב אמבולנס רוחני, עם רופא רוחני, שיעשה לי 'ניתוח לב', ויפתח את לבי הסתום.

רבי שמחה: יש לי אמבולנס ורופא כזה; רבינו וספריו הקדושים!

ר' מנחם: אדרבא! תביא לי איזה משהו מרבינו וספריו שיפתח לי את לבי האטום...

רבי שמחה: מה קרה ר' מנחם שנוכרת לפתע מלבך הסתום? האם התחדש משהו בענין זה?

ר' מנחם: האמת שלא התחדש משהו מיוחד. רוב הזמן לבי לא פתוח כאלום. אך בהגיע ימי 'בין המצרים', בהם אמורים להתאבל על חורבן בית המקדש, אני מרגיש יותר ויותר עד כמה הלב שלי סתום לגמרי.

רבי שמחה: הרי אתה חסיד ברסלב, שקם בכל לילה בחצות ולא נזכר מהחורבן רק בבין המצרים. וכי עד עתה לא הרגשת את אטימות הלב הזאת בכל לילה?

ר' מנחם: גם בכל לילה אני לא ממש בוער ב'תיקון חצות', אבל בכל זאת יש לי מדי פעם התעוררות, ופעמים רבות אני אפילו מוריד קצת דמעות. אך עכשיו בבין המצרים הרבה יותר קשה לי.

רבי שמחה: מה נשתנו לילות בין המצרים מכל הלילות?

ר' מנחם: שבכל הלילות אני יותר חושב על החורבן האישי שלי, ובוזה הרבה יותר קל לי להתעורר.

אני זוכר שמאז שראיתי את התורה בליקוטי מוהר"ן, שכותב רבינו שיעקר אמירת 'תיקון חצות' אינו על העבר, רק על מה שנעשה עכשיו עם האדם - נפתח לי הלב הרבה יותר.

רבי שמחה: רבינו כותב שם שמי שאומר תיקון חצות באופן כזה, יכול "למצוא כל אשר עם לבבו בתוך אמירת חצות" עד כדי כך "שעל ידי אמירת 'תיקון חצות' יכולין לפרש שיחתו את כל אשר עם לבבו כמו על ידי התבודדות" (ליקוטי מוהר"ן תניינא, קא).

ר' מנחם: אכן, אמירת ה'תיקון חצות' היא ממש כעין התבודדות נפלאה. בפרט שלאחרונה השגתי 'תיקון חצות' שהוציא אחד מאנשי עם פירוש משולב תחת המילים "יסוד צדיק" בתוספת מדור מיוחד בשם "כתוב עלי", ובו הוא מציין על כל קטע נקודות נפלאות כיצד יכול האדם למצוא את עצמו ומעבריו והרפתקאותיו בתוך המילים של 'תיקון חצות'.

רבי שמחה: כן, ראיתי את ה'תיקון חצות' הזה, והוא נפלא ביותר!

אני זוכר גם ששמעתי פעם, שרבי אברהם ב"ר נחמן היה עורך את שעת התבודדות תוך כדי אמירת 'תיקון רחל'; הוא היה מתחיל לומר תיקון חצות, ואחר מכן היה מתחיל להתבודד...

לא ביררתי אצל יודעי דבר אם זה נכון, אבל בספרו 'כוכבי אור' הוא כותב בפירוש ש'תיקון חצות' ו'התבודדות' היינו הך.

נדהמת?

למצוא את עצמי בתוך הקינות ותיקון חצות

זַפְּנֵי לֹמֵר פְּכָל יוֹם 'תִּקְוֹן חֲצוֹת', וְאַזְפָּה לְפָרֵשׁ שִׁיחְתִּי לְפָנֶיךָ עַל יְדֵי זֶה גַם כֵּן, הֵינִי שְׂאֵזְפָּה לְמִצּוֹא אֶת עֲצָמֵי וְכָל אֲשֶׁר עִם לִבִּי בְּתוֹךְ אֲמִירַת הַקִּינּוֹת וְהַמְזֻמּוֹרִים שֶׁל תִּקְוֹן חֲצוֹת, וְאַזְפָּה לְבְּלִי לְאֲמֹרָם עַל הָעֶבֶר לְבָד, רַק אֲזַפָּה לְכוֹן וְלְמִצּוֹא בָהֶם כֹּל מַה שֶּׁנַּעֲשֶׂה עִמִּי עֲכָשָׁו בְּפִרְטוּיּוֹת גַּם כֵּן. (מתוך 'תפילות ותחנונים' לתרחיק מפשעיהן)

מזימת גיוס נערי ישראל לצבא הצאר

מוהרנ"ת רצה להעתיק את מגוריו מנמירוב לברסלב, כדי להיות קרוב לרבינו. אך כששטח את רצונו זה לפניו, סירב רבינו שיעשה זאת. משום שדווקא על ידי המרחק של התלמיד מרבו, המניעות שיש לו לבוא אליו, והגעגועים המתגברים, נבנים הכלים שבהם יכול הוא לקבל את אורו.

כמובא ב'כוכבי אור':

"מוהרנ"ת ז"ל רצה פעם אחת בחיי רבינו ז"ל להתיישב גם כן בברסלב ולא הסכים על זה רבינו ז"ל (ברוב הנהגה המניעה אשר על ידם כל ההנהגות הכלים לקבל). אבל מחמת שעל כל פנים לא יבואו מניעות רק במשקל ובמידה, מאת השם יתברך שיצא רבינו ז"ל להתיישב בברסלב, ולא נמצא מברסלב לנעמרוב אפילו שני פרסאות כנודע" (שיחות וסיפורים כרך ג' מ"ד).

להיות ער שני ימים ולילה

באותו קיץ, תקס"ג, נסע רבינו טולטשין, לדודו הרה"ק רבי ברוך ממז'יבוז'.

באותה שבת בה שהה רבינו בטולטשין, נשאר מוהרנ"ת בברסלב והתאכסן באכסניה אחת יחד עם רבי יודל, שאצלו היו מצויים חכמי התורות שנאמרו לפני התקרבות מוהרנ"ת. במשך כל יום שבת וליל מוצאי שבת, בילה מוהרנ"ת בעיון בתורות הקדושות. בתוך כך עלתה בלבו המחשבה, שכעת יוכל לקיים את דברי רבינו, שיהיה ער שני ימים ולילה ברציפות; משך כל הלילה יעיין בכתבים, ומחר יחזור רבינו לביתו וישהה עמו ושוב לא יהיה לו פנאי לישון, ואחר כך יצטרך לנסוע לביתו ושוב לא יוכל לישון. ואכן כך עשה.

כדי שישמור שבתות הרבה

חג השבועות תקס"ג. אל רבינו מתקבצים חסידים רבים, אך מקומו של מוהרנ"ת נפקד, כי לפי פקודת רבינו, שב לביתו קודם החג. רבינו אמר לו את דברי הגמרא לגבי פיקוח נפש הדוחה שבת: **"חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה"** (מסכת יומא פה). כלומר, שאם יותר על השהייה במחיצתו וישהה עם בני ביתו, יוכל לאחר מכן להיות אצלו הרבה.

בלילה הראשון של החג, אמר רבינו את התורה 'אמר רבי עקיבא' (בליקוטי מוהר"ן סימן בא). ביום השני, אמר תורה נוספת על הפסוק 'אני ה' הוא שמי' (ליקוטי מוהר"ן, יא).

לאחר חג השבועות הגיע מוהרנ"ת, ורבינו חזר לפניו על התורה 'אמר רבי עקיבא' שנאמרה בהעדרו, ומוהרנ"ת כתב אותה מפ קדשו. רבינו אמר אז בהמשכה ובהשגחה מיוחדת, את הפיסקא מאותו מאמר: **"כי קודם הבריאה, כשהיה הבריאה בכוח, כביכול, קודם שהוציא אל הפועל, היה כולו אחד, וכולו אמת, וכולו טוב, וכולו קודש..."**

כי אני בעצמי איש פשוט

עת צרה הייתה אז ליעקב. הצאר אלכסנדר הראשון, החל מקדם את החוק המרושע - גיוס ילדים יהודים בני שנים עשרה לצבאו לתקופה של עשרים וחמש שנים. נסיבות החוק הן, לא משום שהיה זקוק באמת לשירותיהם, אלא מתוך מטרה ברורה לעקור אותם ממורשת אבותיהם. הגזרה הזו נקראה 'פונקטן' (נקודות) על שם הסעיפים הרבים שהכילה.

תולדות חיי הקדושים של
אין עינו מוהר"ת ז"ל
ע"פ פ"א נחום חייית פון זמנא ז"ל
פרק כ"ט

בעקבותיהם של החסידים כדורות שעברו

'תיקון חצות' של סנדלר פשוט

בהיותו נער צעיר התייתם נחום שטראקס מלאמאז' שבפולין, וכדי שיוכל לפרנס עצמו שלחוחו בני משפחתו ללמוד את מלאכת הסנדלרות. עקב כך העתיק מושבו לעיר בארדיטשוב שבאוקריינא, שם שהה אצל דודו, וביתיים למד את המלאכה אצל סנדלרים מומחים.

דודו ר' דוד - חסיד ברסלב היה, ובמות אביו לקח אותו להיות לו כבן בימי שהותו בבארדיטשוב. בין כך ובין כך, שימש הנער את חסידי ברסלב שבבארדיטשוב, ולמד מהם הרבה תורה ויראה. על אף היותו תם וישר, ספג הרבה תורה וחסידות, בהיותו נכנס ויוצא ומבלה את סדר יומו בין חסידי ברסלב, לבד משעות לימוד מלאכת הרצענות.

לאחר תקופה לא קצרה, חזר לעיר מולדתו לאמאז' שבפולין. אמנם היה סנדלר, אבל אורו של רבינו הק' כבר בער בקרבו, כך שעשה את מלאכתו עראי ותורתו ותפילותו קבע. ר' נחום לא היה תלמיד חכם גדול, הוא נקרא בפי כל 'נחום שוסטער', ושימש כסנדלר לכלל תושבי העיר, ונשא ונתן עמהם באמונה ובייחוס.

כאמור, בבארדיטשוב למד את מלאכת הרצענות, אבל בד בבד למד את מלאכת עבודת ה'. כחסידי ברסלב למד אף הוא לקום בחצות לילה, ולבכות ולהתאבל אז על חורבן בית המקדש. וכך המשיך אחר שובו, בהיותו בלאמאז'; ביום היה יושב בחנות הנעליים, ובלילה היה משכים ובוכה על צער גלות השכינה.

עבודתו בחצות עשתה רושם בלב כל שומעה. כאשר סיפר גם ר' אברהם שטערנהארץ, שפעם התאכסן אצלו ביום כיפור, וגם ביום כזה בחצות הלילה ראה את עבודתו, ולא האמין מה שעניו רואה ואזניו שומעות, שאיש פשוט כזה, יעבוד את ה' בכל כוחו, עד שהתבריש מפניו.

באחד הלילות, בהיותו יושב בבית הכנסת שבעיר, ועורך 'תיקון חצות' בדמעות שליש, נקלעו לשם שני תלמידי חכמים מופלגים, אשר זה עתה סיימו את סדר יומם בלימוד סוגיות הש"ס ופוסקים כמה שעות לתוך הלילה, הלא המה: ר' מרדכי סוקאלאבי'ער, וידידו ר' שלמה גבריאל. והנה לנגד עיניהם, סנדלר העיירה יושב על הארץ ובוכה... לרוב פליאתם שאלו: **"מה לך ולתיקון חצות, המיועד למקובלים וצדיקים גדולים!?"**

בתמימות ופשיטות, ובענוות חן אמיתית, ענה ואמר להם: **"תלמידי חכמים גדולים כמותכם, היושבים בתורה יומם ולילה, כלום חסר לכם משהו בחיכם!?"** לא כן איש פשוט סנדלר כמוני, מה יש לי בחיי? לי חסר בית המקדש! לכן אני קם ובוכה ומתאונן על חורבנו."

שני הלמדנים הגדולים, הבינו היטב את המסר, וכי הסנדלר הפשוט מדבר דברי אמת, אשר נכנסו היטב אל לבם, ושאלוהו: היכן למדת זאת? ענה להם: אצל חסידי ברסלב בבארדיטשוב הייתה, ומהם למדתי עבודת ה' וקיימת חצות, ושהה שייך לכל יהודי באשר הוא.

לימים, נתקרבו שני גדולים אלו לחסידי ברסלב, והיו מגדולי מקורביו רבי אברהם ב"ר נחמן, אשר מרוב אהבתו היה מרבה לדבר עמהם דברים עמוקים ונשגבים בעבודת ה', שיחות אשר לא דיבר עם ההמונים.

ר' נחום שוסטער ז"ל

שם משפחתו 'שטראקס'. כאמור, נתקרבו על ידו ר' מרדכי סוקולובער ור' שלמה גבריאל. כן התקרבו על ידו בפולין: ר' אפרים'ל מפשעדרוד, וידידו ר' פינחס'ל העילוי. אחר כך קבע מושבו באומאן, ואנ"ש היו מתאספים אצלו לסיפורי מעשיות' בצפרא דשבתא. ראב"ר היה מתוועד עם אנ"ש הרבה בביתו ומדבר עמהם בעבודת ה'. נפטר ונטמן בכפר הגרים שהיה סמוך לאומאן, אותם קירב ר' נחום בחייו, והיה אהוב כל כך עליהם עד שלא הסכימו להוציאו ממקומם לקברו במקום אחר.

לקראת שבת אחת, התקבץ פתאום ציבור גדול מהחסידים, בתוכם מוהרנ"ת, אל רבינו, למרות שלא היה זה אחד ממועדי ההתקבצות. בתחילה, הראה רבינו מעט קפידה על כך ואמר: **"עושים אתם לעצמכם 'שבתות'!"**

אולם אחר כך קרבם וכה אמר: **"הייתי רוצה לעשות איזה עניין, ולהמתיק את הגזירות שקורין 'פונקטן' שנשמע בעולם שרוצים לגזור על ישראל חס ושלום. אך כשאני בעצמי, מה אני? כי אני בעצמי איש פשוט, על כן נתקבצו ה'עולם' (=הציבור) פתאום, כדי שאוכל לעשות מה שאני צריך לעשות בזה."** ואז, הוסיף רבינו ואמר:

"כשה'עולם' אצל הצדיק, אז יש לו ממשלה. כי אלישע פעם נכתב עליו 'איש האלוקים' ופעם אלישע סתם, ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (זוהר בשלח מ"ד): 'כשהיו בני הנביאים אצלו, היה נקרא איש האלוקים, וכשהיה לבדו, נקרא אלישע סתם'" (ליקוטי מוהר"ן סימן ק"ס).

באותה השבת אמר רבינו פעמיים תורה; בליל-שבת אמר את התורה 'אמצעותא דעלמא' (ליקוטי מוהר"ן, כד), על אמירתה כותב הרב מטשערין: **"ושמעתי מפי הרב רבי נתן ז"ל שאמרה רבינו ז"ל ביראה גדולה ובהתלהבות גדולה, עצום ונפלא מאוד, עד שלא היו השומעים יכולין להבין כלל מה הוא אומר"** (פרפראות לחכמה, תורה כ"ד).

צדיק הכלול מ'תרין משיחין'

למחרת, בסעודת צפרא דשבתא, אמר רבינו את התורה 'רבי יוחנן משתעי' (ליקוטי מוהר"ן טז), בה נאמר כי לעתיד לבוא יקשכו כל אמות העולם, הכלולות מ'עשירי' ו'ישמעאל', אל שני המשיחין - משיח בן יוסף ומשיח בן דוד, כדי ללמוד את דבר ה'. רבינו הזכיר את הפסוק (ישעיהו ב): **"ונהרו אליו כל הגויים."**

לאחר מכן אמר כי **"יש צדיק אחד שהוא כלול מתרין (=שני) משיחין יחידיו"** מוהרנ"ת מציינו: **"עוד אמר אז כמה דברים יותר ממה שנדפסו."**

הלוואי היו מציינים אותו

באותה שנה, עסק רבינו הרבה מאוד בהמתקת גזירת ה'פונקטן' הנוכרת, אשר הסבה לו צער רב. הוא הקפיד מאוד על אלו שאמרו שלא יתכן שתצא לפועל גזירה כזו, בטענה כי **"איך אפשר שיעשה ה' יתברך זאת לישראל"**. רבינו אמר שטענה זו היא שטות, כי לדאבונו עם ישראל ידע כבר גזירות קשות.

"ועוד דיבר מזה הרבה" - כותב מוהרנ"ת - **"שצריכין להתפחד מאוד מאלו הגזירות הנשמעים חס ושלום ושלא להחזיק אותם לדבר קל, רק צריכין להעתיק ולהתפלל ולצעוק ולהתחנן הרבה הרבה לפני השם יתברך, אולי ייעתר ה' שנזכה לבטלם, כי בוודאי תפילה וצעקה מועיל תמיד. ועיין בהשיחה השייכת להתורה 'לשמש שם אוהל בהם', שם מבואר עוד כמה וכמה היה מתייגע אז בעתים הללו על אודות ה'פונקטין' שנשמעו אז, והן הן הגזירות שיצאו בימינו, בעוונותינו הרבים, שש-עשרה שנה אחר הסתלקות, ובזכות תפילתו נתעכבו עד הנה. והלוואי היו מציינים אותו להרעיש ארץ ומלאה מקודם, לעסוק הרבה בתפילות וצעקות להשם יתברך כרצונו, בוודאי היו מתבטלין לגמרי!"** (חיי מוהר"ן, ו).

מצפוני

כיצד מקרבים אל הלב את האבלות על החורבן?

מה בין צער לדאגה? האם יש מקום להצטער על העבר? מה פשר הדבר שקשה לנו 'להתעמק' עם כל הלב כאבלות על החורבן? האם כוואה של 'שבת נחמו' אינו צפוי מראש?

אני מתבייש לשאול, אבל לצערי זוהי המציאות; היות וחורבן ביהמ"ק רחוק מאד ממני, ואני לא מרגיש את גודל החסרון בזה שחסר לנו ביהמ"ק, לכן קשה לי מאד להתאבל ולבכות על החורבן. ובפרט שלהתאבל ולהצטער אינו דבר נעים כל כך... ולכן מבלי לרצות, אני מוצא את עצמי מנסה לברוח ולהתחמק מהעבודה הזאת, וחפץ לדכא מיד ל'שבת נחמו', שממילא אמורה להגיע מיד אחרי בין המצרים. ובכן נפשי בשאלת: מה הם הכלים והעצות שיש לנו מרביה"ק שעל ידם אזכה להכניס את כל הלב והנשמה בעבודת האבלות על החורבן?

דברך היו נכונים, לו עבודת האבלות על החורבן היתה על העבר הרחוק מאתנו כמעט אלפיים שנה, ואכן טבע הטבעי השי"ת בנפש האדם לא לאהוב להצטער על העבר, כי אם להתקדם הלאה ולשכוח מהעבר. ואשר לכו, לו יצויר שהכנייה על החורבן היתה להצטער בכי וגיון על מה שאבדנו, אכן היה מקום לברוח ולהתחמק, אולם האמת אינה כן כלל ועיקר.

וכבר כתב השל"ה הקדוש: "ידוע כי יש חילוק בין דאגה לבין צער", ובואי ראוי לאדם שידאג על העתיד, שיהיה נמלט מאיזה מכשול, אבל לצער! אלשעבר? מה שעבר עבר, ויקבל יסורין מאהבה! כי מה יוצא מהצער ואינו אלא לחינם?! ובחורבן בית המקדש אשר עבר נצטוינו לצער במאד ולהתאבל עליו, וכמה שאמר הכתוב 'כי ה' הגוה', רצה לומר, ציווי לדורות, שציונו שנהיה הוגים ומצטערים על החורבן. ועל זה מקשה המדרש: "יכול על מגן [בחינם]?" כי הלא כל צער על מה שעבר הוא בחינם דמה שעבר עבר, על זה השיב: תלמוד לומר 'על רוב פשעה', רומז כי החורבן והגלות הם מכפרים עוון ומטהרים ומזככים" (ש"ה ה', פרשת בלק, תורה אור בהגה).

והרי לך שכל העסק עם החורבן והאבלות אינו על העבר כלל, אלא פנינו מועדות אל ר תיקון העתיד.

ובזה עלינו להתחדד היטב, שכל עסק של האבלות על החורבן היא בעצם עסק של 'בנין' ותיקון. שכן, בית המקדש השלישי שאנו מייחלים שתחינה עינינו בקרוב בימינו, הולכת ונבנית דוקא מתוך הצער והכבי ועסק האבלות על החורבן, וכל השבת נחמו' וכלל כל השבעה נדחמתא, אשר אתה חושב ש"ממילא אמורה להגיע מיד אחרי תשעה באב", אין זה נכון כלל, כי כל הנחמות אכן עתידות לבוא אם 'נייצר' אותן ונוריד אותם לכאן. וכיצד מייצרים אותם? על ידי האבילות! אך אם חלילה נתרשל בהאבילות, הרי גם הנחמות יבוששו לבוא.

ואכן, רביה"ק כשמורה לנו הדרך כיצד לבכות על החורבן, פותח לנו עם אלו הדברים:

"הנה מה שעבר אין, כי כבר נשרף בית מקדשינו. אך כעת שהשי"ת מצפה לשוב אלינו, ולחזור ולבנות בית מקדשינו, ראוי לנו שלא לעכב ח"ו בנין ביהמ"ק, רק להשתדל בבניינו. על כן מאד צריך לזוהר לקום בחצות, להיות מתאבל על חורבן ביהמ"ק. כי אולי בגלגול הראשון, היה הוא הגורם שיחרב הביהמ"ק, ואפילו אם לאו, אולי הוא מעכב עתה בנין בית המקדש, ונחשב ג"כ כאילו הוא גרם להחריבו. על כן צריך לזוהר מאד לקום בחצות, ולהיות מתאבל מאד על חורבן ביהמ"ק. והשי" הבטיח לכל המתאבל על ציון, לשום לאבילי ציון פאר תחת אפר" (ליקוטי מוה"ר"ן טייגא תורה ס"ו).

ועומק הדברים, לך נא ראה בתורה פ"ה תניינא, שם מגלה רביה"ק שכל סוד התיקון של בנין ירושלים, וסוד הנחמה של התחיה, הכל נוצר ומתהווה דוקא מתוך האבלות של ימים אלו, ימי בין המצרים.

ואודות מה ששאלת שאין אתה מרגיש את החיסרון שחסר לנו ביהמ"ק - אני ממש חולק עליך, ובטוח שאתה מרגיש את החסרון היטב היטב. כי הלוא אתה כל הזמן מתאונן על מצבך בעבודת ה', וכואב לך על התאוות והמידות רעות שמנסות להשתלט עליך, שזהו בעצם מהותה של הגלות והחורבן, אלא שאתה פשוט צריך לדעת לקרוא את הילד בשמו הנכון...

וראה נא דברי רביה"ק בענין זה:

"אמור, שעי' אמירת 'תיקון חצות' יכולין לפרש שיחתו את כל אשר עם לבבו כמו על ידי התבודדות. כי מסתמא אין אומרים 'חצות' על העבר, ועיקר אמירת 'חצות' הוא על מה שנעשה עכשיו עם האדם. וכשיאמר חצות בבחינה זו, יכולין למצוא כל אשר עם לבבו בתוך אמירת חצות" (שם, תו"ק א').

אפשר לשלוח שאלות שיופיע במדור זה להמערכת

לב

להשקות צמאי חסדך

בליל שב"ק פרשת פנחס [בא"י] התקיים ליל שבת מרוממת בעיר בית שמש, ע"י 'איחוד האברכים דחסידי ברסלב - מורשת הנחל'.

השבת התקיימה בסיומן 'להשקות', ע"פ מאמרו הידוע של רבינו הקדוש ש"בליל שבת שורה צימאון גדול לה' יתברך".

בשעה היעודה התאספו כ-150 אברכים, לתפילת המנחה וקבלת שבת בשעת פלג המנחה, ולאחרי"כ נטלו ידיים לסעודה מרוממת, מלאה בניגוני התעוררות וריקודי קודש על שמחת יהדותנו.

נשמעו דברים מפי הרה"ח ר' שמעון אליהו ברוין שליט"א, והרה"ח ר' אליהו גודלסקי שליט"א.

בת עמי לא תחשה ולא תשקוט בזעקה!

ז'מני תשובה מ'משמשים ו'באים, ובשבת קודש זה נברך חודש אב המכריז 'אלול בא', ועדיין שאלת קיום הקיבוץ הקדוש בר"ה באומן, מוטל בשאלת קיום. לזאת הכריזו זקני ומשפיעי אנ"ש שליט"א, על 'יום תפילה וזעקה עולמי', אשר יתקיים ביום רביעי בשבוע הבא [כ"ח בתמוז], בו יתאספו כלל אנ"ש בכל עיר ועיר, לעצרת תפילה וזעקה המונית באהבה ואחדות, ובכוח הרבים בוודאי יפעלו לקיבוץ גדול יותר מכל השנים.

יש לעקוב אחר המודעות וכן בקווי הטלפון, על מיקום העצרת בכל אתר ואתר. "גאר מיין זאך איז ראש השנה" - "גאר מיין זאך איז תפילה!".

מהנעשה והנשמע

ארגון 'החזיקו': היכוננו - בשב"ק הבא יתקיים שבת היסוד לארגון 'החזיקו', התאחדות האברכים דחסידי ברסלב, בישוב שעלבים. פרטים, במודעות המתפרסמות בכל ריכוזי אנ"ש.

ישי"ג 'מתיבתא' דחסידי ברסלב: התקיים 'שבת התאחדות' מרוממת, בראשות רמ"י הישיבה.

קן אור: התקיים 'שבת התאחדות' לצעירי הצאן בעיר אלעד.

ת"ת ברסלב ירושלים: התקיים מעמד 'חומש סעודה', בו התחילו התלמידים היקרים בלימוד החומש.

מכון מעיינים בנחלים: יצא לאור ספר 'מעיינים בנחלים' חלק ב' על ליקוטי מוה"ר"ן מתורה י"א עד תורה ל', ובו ביאורים וחיידושים נפלאים מהגה"ח רבי משה קרמר שליט"א. ניתן להשיג בחנויות ספרי ברסלב. לפרטים: 0527643910

נקודות

אֲנַחָה דְקַדְשָׁה יִקְרָה מְאֹד. פִּי
עַל יְדֵי שְׁמֵתֵאֲנַח עַל שְׂרָחוֹק
מֵהַקַּדְשָׁה, עַל יְדֵי זֶה נִפְסַק מִחֶבֶל
הַמְאָהָה וְנִתְקַשֵּׁר לְחֶבֶל דְקַדְשָׁה.
וְכֵן לְהַפְדֵּי חֵם וְשָׁלוֹם, כְּשֵׁמֵתֵאֲנַח
עַל אֵיזָה דְבַר תִּאָּוָה שֶׁהוּא נִכְסָף
אֵלֶיָה, הוּא לְהַפְדֵּי חֵם וְשָׁלוֹם. (ליקוטי

נצות, אנה"ג)

הרה"ח שמעון דב שפירא שליט"א נדב 500 גליונות
זכות הפצה תעמוד לו להתברך בכל מיילי דמיטב ברוחניות ובגשמיות

הר"ר נתן וייספיט שליט"א נדב 1000 גליונות לרגל הולדת בנו למדל טוב
זכות הפצה תעמוד לו להתברך בכל מיילי דמיטב ברוחניות ובגשמיות

הרה"ח יצחק גוטליב שליט"א נדב 1000 גליונות
זכות הפצה תעמוד לו להתברך בכל מיילי דמיטב ברוחניות ובגשמיות

הרה"ח ר' אליהו נהרי שליט"א נדב 1000 גליונות
זכות הפצה תעמוד לו להתברך בכל מיילי דמיטב ברוחניות ובגשמיות

הרה"ח ר' שמעון טייכנר שליט"א נדב 1000 גליונות
זכות הפצה תעמוד לו להתברך בכל מיילי דמיטב ברוחניות ובגשמיות

הרה"ח ר' דוד שפירא שליט"א נדב זכות הפצה בעיה"ק ירושלים
לע"נ הגאון החסיד רבי גדליהו אהרן בן הרה"ח ר' אלעזר מרדכי זצוק"ל אשר מסר נפשו להפיץ דעת רבינו הק' בעולם ועבור בנין עיר הקודש צפת